

Joanna Korzeniewska-Berczyńska

"Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики : формування і розвиток категорії оцінки", Тетяна Космеда, Львів 2000 : [recenzja]

Acta Polono-Ruthenica 7, 284-285

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dle mojej oceny ma wartość samoistną i stanowi dodatkowy pozytywny atrybut recenzowanej książki.

Michał Sarnowski

Тетяна Космеда, *Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки*, Львів, ЛНУ ім. Івана Франка 2000, 349 s.

Autorka dokonuje analizy niezmiernie ważnej, ponadczasowej problematyki aksjologicznej, co jest tym istotniejsze, że w naszych nieprzewidywalnych czasach burzliwych transformacji moralność także staje się obiektem przewartościowań. T. Kosmeda analizuje w aspekcie lingwistycznym istotę, hierarchię i treści świata wartości końca XX wieku, uwzględniając także wymiar diachroniczny. Autorem przedmowy jest F. Vacewicz.

W rozdziale pierwszym, „Лінгвофілософська категорія оцінки в історичному аспекті”, autorka omawia wyczerpująco podstawy filozoficznego podejścia do zagadnienia wartości, uwzględniając w szerokim zakresie podstawową literaturę przedmiotu. Nie mniej cenne są jej przemyślenia dokonane na podstawie analizy lingwistycznej podstaw paradygmatu aksjologicznego (rozdział drugi, „Стан вивчення категорії оцінки у сучасній лінгвістичній парадигмі”). Należałoby podkreślić, że T. Kosmeda przywołuje bogaty materiał źródłowy ilustrujący i potwierdzający trafność jej sądów. W rozdziale trzecim, „Категорія оцінки у ракурсі мовленневих та міжмовних процесів”, kompetentnie i z dużym znawstwem przedmiotu wyodrębnia międzyjęzykowe kategorie wartości. Jednakże na szczególną uwagę zasługuje treść rozdziału czwartego, „Функціонально-комунікативний аналіз оцінки”. Kategoria wartości prezentowana jest tutaj wraz z wyodrębnieniem poszczególnych poziomów. O ile mi wiadomo, nikt w ten sposób nie badał wspomnianej problematyki.

Autorka recenzowanej książki rozwija przede wszystkim tak dzisiaj eksponowane spojrzenie pragmalingwistyczne. Wskazuje ono miejsce człowieka w świecie współczesnym oraz istotne problemy jego bytu.

Bardzo przekonujące jest zakończenie monografii („Висновки”), gdzie autorka w zwartej formie przedstawia te idee badawcze, które stanowią uzasadnienie dla wniosków wytyczających perspektywę badawczą.

Warto jeszcze podkreślić znaczną erudycję autorki, jej odczytanie w literaturze przedmiotu oraz umiejętny dobór autorów i tytułów współtworzących podwaliny jej rozważań.

Sądzę, że czytelników zainteresowanych zwłaszcza lingwokulturologicznym i etnolingwistycznym spojrzeniem na istotę języka szczególnie usatysfakcjonuje fakt, że T. Kosmeda kontynuuje i rozwija idee takich wybitnych uczonych jak A. Wierzbicka, A. Bondarko, J. Karaulow, W. Telia, J. Bartmiński, N. Tołstoj i D. Lichaczow.

Obok pozytywnych opinii, można wyrazić także kilka wątpliwości:

1. T. Kosmeda zajmuje się wartościowaniem emocjonalnym, jednakże w ostatnich latach już wyodrębniono problematykę wartościowania ekspresywnego (praca zbiorowa, *Филология на рубеже тысячелетий*, Ростов-на-Дону 2000), o czym nie wspomina autorka recenzowanego tutaj dzieła;

2. kategoria wartościowania odgrywa istotną rolę w różnorodnych grach językowych. Należy przypuszczać, że wyodrębnienie i opis tych relacji nie zaszkodziłby książce.

Sumując chcę powiedzieć, że walory książki T. Kosmedy to przede wszystkim: aktualność problematyki, nowatorstwo w zakresie koncepcji badawczych, głębia i oryginalność myśli. Ta publikacja powinna zainteresować nie tylko językoznawców i nie tylko ukrainistów, lecz także humanistów reprezentujących różne dziedziny nauki o człowieku.

Joanna Korzeniewska-Berczyńska

Alicja Pihan-Kijasowa, *Literacka polszczyzna kresów północno-wschodnich XVII wieku. Fonetyka*, Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM 1999, 200 s.

Polszczyzna kresowa jest od dziesięcioleci przedmiotem zainteresowania wielu językoznawców. Do ich grona niewątpliwie należy Alicja Pihan-Kijasowa. Omawiana rozprawa nie stanowi jednak wyłącznie opisu występujących w polszczyźnie kresowej XVII wieku zjawisk fonetycznych. Autorka postawiła sobie dwa cele: 1. wyjaśnić genezę i istotę polszczyzny północnokresowej oraz wskazać czynniki kulturowe i społeczne, które spowodowały powstanie i przyczyniały się do jej przekształcania, 2. ustalić możliwie pełny wykaz odrębnych na tle ówczesnego ogólnego języka polskiego, a funkcjonujących w siedemnastowiecznej polszczyźnie północnokresowej, cech fonetycznych oraz przedstawić